

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 1 (306) ЛЮТИЙ

2017

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 1 (306) лютий 2017

Частина I

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 24 лютого 2017 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор Курило В. С.

Заступник головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор Савченко С. В.

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор Михальський І. С.,

доктор медичних наук, професор Виноградов О. А.,

доктор біологічних наук, професор Іванюра І. О.,

доктор філологічних наук, професор Галич О. А.,

доктор філологічних наук, професор Глуховцева К. Д.,

кандидат філологічних наук, професор Пінчук Т. С.,

доктор філологічних наук, професор Дмитренко В. І.,

доктор педагогічних наук, професор Харченко С. Я.

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки“:

доктор педагогічних наук, професор Ваховський Л. П.,

доктор педагогічних наук, професор Гавриш Н. В.,

доктор педагогічних наук, професор Докучаєва В. В.,

доктор педагогічних наук, професор Лобода С. М.,

доктор педагогічних наук, професор Караман О. Л.,

доктор педагогічних наук, професор Сташевська І. О.,

доктор педагогічних наук, професор Хриков Є. М.,

доктор педагогічних наук, професор Чернуха Н. М.

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редакція «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок (через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку). Статті подаються електронною поштою на папері в одному примірнику з додатком диска. Нбір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) – 3,8 см; верхній колонтитул – 1,25 см, нижній – 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали й прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених частин загальної проблеми, яких присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути статистично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра – номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова «Список використаної літератури» або після слів «Список використаної літератури і приміток» (без двокрапки) у порядку цитування й оформлюються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підрид, без відокремлення об'єктом, ім'я автора прізви (або перше слово й ініціал) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 аботами обсягом 15 рядків (українського, російського) та 22 рядків (англійського) мовою із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, зв'язки, учасній ступінь; адреса навчального закладу, кафедри, домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017

ЗМІСТ

СОЦІАЛІЗАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ СХОДУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА ДОНБАСІ

1. Алексєєва О. Р. Маніпуляція свідомістю як негативний чинник соціалізації студентської молоді сходу України в умовах гібридної війни..... 6
2. Бутенко Л. Л. Трансформація векторів розвитку педагогічної теорії та практики в умовах соціокультурного пограниччя: реалії сучасного Донбасу..... 17
3. Дуля А. В., Веретенко Т. Г. Функціонування сімей учасників антитерористичної операції..... 25
4. Литвинова Н. А. Тренінг як ефективна форма групової роботи з молоддю групи ризику через застосування підходу «Не нашкодь!»..... 33
5. Мальцева О. І. Роль дитячих громадських організацій під час гібридної війни..... 40
6. Отрошенко Н. Л. Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій учнівської молоді Сходу України в умовах пропагандистської війни..... 47
7. Савченко С. В., Караман О. Л. Розвиток теорії соціалізації особистості в умовах гібридної війни..... 57
8. Федотова Т. В. Підстави для надання психологічної допомоги в кризовій і посткризовій ситуації..... 65

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

9. Коношенко С. В. Виховний потенціал дозвілля у соціально-педагогічній роботі з підлітками..... 75
10. Ларіонова Н. Б. Сексуальний розвиток дитини як психолого-педагогічна проблема..... 80
11. Нагорний Ю. М. Культурологічні аспекти процесу соціалізації сільських мешканців Слобожанщини..... 88
12. Олексюк Н. С. Соціальне забезпечення особи як необхідна умова ефективності її соціальної реабілітації..... 97
13. Олійник В. О. Психо-соціальна характеристика учнів основної школи, схильних до жорстокої поведінки..... 104
14. Сечка С. В. До проблеми соціалізації студентської молоді у громадських організаціях та об'єднаннях..... 110
15. Степаненко В. І. Поняття та форми девіантної поведінки на базі гіперздібностей у дітей шкільного віку..... 119
16. Черних О. О. Базові компетенції безпечної поведінки дітей в Інтернеті..... 128

17. Чуркіна В. Г., Косенко К. О. Творча активність і духовний універсум особистості..... 136

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

18. Краснова Н. П. Соціально-педагогічна діяльність з соціалізації дітей вимушено переміщених сімей у нових соціокультурних умовах..... 145
19. Максимовська Н. О. Анімаційна соціально-педагогічна діяльність у сфері соціальної роботи..... 155
20. Максимовський М. І. Модель розвитку соціальної культури студентської молоді засобами анімації в сучасних соціально-культурних умовах..... 164
21. Олійник Г. М. Соціокультурна анімація як важливий напрям соціальної роботи..... 172
22. Скорік Х. Є. Соціально-педагогічна підтримка дітей, сім'ї яких опинилися в складних життєвих обставинах: особистісно-орієнтований підхід..... 179
23. Сорока О. В. Можливості комплексних арт-терапевтичних технологій у педагогічній реабілітації дітей з особливими потребами..... 186
24. Гадаєва А. В. Профілактика кібертрейдування серед підлітків у шкільному середовищі..... 195

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ

25. Доннік М. С. Сучасне дозвілля вихованців соціального гуртожитку для сиріт..... 203
26. Зубченко С. В., Тимошенко Н. Є. Проблеми дітей, які виходять з-під опіки до самостійного життя..... 209
27. Коношенко Н. А., Дудкіна Н. О. Специфіка соціалізації дітей-сиріт, які виховуються в закладах інтернатного типу.... 217
28. Терновець О. М. Дослідження соціального сирітства в історико-педагогічній ретроспективі..... 225

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

29. Архипова С. П., Смеречак Л. І. Професійна компетентність соціальних працівників у системі роботи з різними категоріями соціально незахищених категорій дорослого населення..... 232
30. Белоліпцева О. В. Розвиток соціальної активності студентської молоді в умовах впровадження гендерночутливого підходу..... 239

31.	Коношенко Н. А., Свинобой А. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації функцій соціально-педагогічної роботи в умовах реабілітаційного центру.....	246
32.	Маркова Н. В. Формування гендерної культури студентів спеціальності «Соціальна робота» протягом навчання у ВНЗ.....	252
33.	Назмів А. О. Фасилітація як форма реалізації соціальної компетентності студентів ВНЗ.....	260
34.	Слозанська Г. І. Упровадження посади фахівця із надання соціальних послуг населенню в умовах об'єднаної територіальної громади: труднощі, що виникають.....	267
35.	Грубавіна І. М. Огляд сучасних досліджень з професійної педагогіки щодо підготовки фахівців до роботи з сім'єю.....	276
36.	Юрків Я. І. Профілактика синдрому «професійного вигорання» у соціальних працівників.....	283
	Відомості про авторів.....	290

Donnik M. Modern Leisure of Pupil in the Social Hostel for Orphans

The article includes analysis of the concepts of «leisure» and «free time». The author is drawn to scientists who study the concept of recreational activities of people of different ages, including recreation for children, adolescents, young and middle-aged and elderly.

The author dwells on the specifics of social hostel for orphans and children deprived of parental care, defines the purpose of the institution – the adaptations of persons aged 15 to 23 years and their preparation for independent living.

The main focus of the article is given to the analysis of data a survey of students from social hostel for orphans and children deprived of parental care.

The author uses its own questionnaire containing ten closed questions. The study involved 60 students of social hostels.

Analysis of the survey led to the conclusion that most of the pupils want do nothing while relaxing third of the respondents have more than four hours of free time. More than half of respondents rarely take part in recreational activities and almost half of pupils have never want to engaging in social activities.

One-third of residents in choosing leisure want nothing to do.

Analysis of attitude people to their own of free time – half of the respondents assessed their leisure «excellent» half «good» and «satisfactory».

The author also draws attention to the appointment of a social worker in the organization of recreational activities. The social worker should form many motives of pupils; their ability to detect and inform about the activities of leisure facilities in the city.

Key words: leisure; free time; social hostel for orphans and children deprived of parental care; polimotyvovanist (the enumeration of motives).

Стаття надійшла до редакції 14.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 37.013.42

С. В. Зубченко, Н. Є. Тимошенко

**ПРОБЛЕМИ ДІТЕЙ ЯКІ ВИХОДЯТЬ З-ПІД ОПІКИ
ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ**

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема підготовки дітей, які виходять з-під опіки до самостійного життя стає надзвичайно актуальною. Це особлива категорія дітей, які гостро потребують соціального захисту та підтримки від держави, адже при виході в

самостійне життя у них виникає чимало матеріальних, педагогічних, правових, соціально-психологічних проблем.

Після випуску з інтернатних закладів для його вихованців настає складний період самостійного життя. Вони стикаються з різноманітними проблемами, які стають на перешкоді до умов соціальної адаптації. Більшість дітей зазнає глибокої кризи, яка породжена труднощами соціалізації, та й саме суспільство, зачасти, виявляється неготовим прийняти дану категорію як повноцінного члена суспільства.

Проблеми підготовки вихованців інтернатних закладів, до самостійного життя знайшли відображення у працях вчених, зокрема: О. Безпалько, О. Денисюк, О. Вакуленко, Н. Комарової, О. Артюх, С. Свириденко, Л. Канишевської, Л. Байбородової, Л. Єременко, О. Ігнатової, Л. Кузьменко, Б. Кобзаря та ін. Основи соціально-правового захисту дітей та молоді представлені у роботах: Н. Агаркової, О. Караман, І. Ковчиної, Ж. Петровичко. Особливості особистісного розвитку дітей-сиріт в умовах інституційного виховання визначили І. Дубровіна, Н. Толстих, А. Прихожан, В. Мухіна.

Метою статті є на основі аналізу наукових джерел з даної теми, визначено та обґрунтовано проблеми дітей, які виходять з-під опіки до самостійного життя.

Вихованці інтернатних закладів помітно відрізняються від тих дітей, які зростають в умовах сімейного благополуччя. Економічні, соціальні, психологічні проблеми, з якими стикається така дитина, впливають на формування її життєвих орієнтирів; деформують соціальні установки; ускладнюють процеси пристосування до життя у соціумі, оскільки в неї відсутні навички самостійного життя, уміння побутового самообслуговування, позитивні стереотипи сімейних стосунків. Як наслідок, діти якими опікувалися в інтернаті, виявляються неготовими, до самостійного життя із настанням повноліття.

На основі аналізу нормативно-законодавчого поля та наукових джерел [4; 1] до дітей, які виходять з-під опіки можна віднести таку категорію: діти-сироти; діти позбавлені батьківського піклування.

Ми будемо дотримуватись визначень, які подано саме у даному Законі.

Вихід вихованця з інтернатного закладу стає завершальним етапом його життя під супроводом персоналу інституції. Головне життєве завдання, що постає перед випускником – стати повноцінним самостійним членом суспільства. Але, на жаль, головне завдання відразу перетворюється на головну життєву складність, зумовлену *суб'єктивними* (брак навичок самостійності, нерозуміння себе, особистих бажань, нахилів та інтересів, обмеженість соціальної мережі підтримки) та *об'єктивними* (невідповідність визначених законодавством матеріальних гарантій реальній підтримці, існуючі в суспільстві інституційні стигми «вихованець інтернатного закладу», «дитина-

сирота») чинниками, що додатково ускладнюють соціальну інтеграцію та знижують їх мотивацію до самостійності [10].

Варто відзначити, що у значній кількості випускників інтернатних закладів виникають проблеми адаптації до життя за його межами, через відсутність необхідних вмінь та навичок. Саме соціальна адаптація залежить від міри сформованості у вихованців навичок самостійно вирішувати питання організації власного побуту, життєзабезпечення, уміння формувати соціальні зв'язки. Відповідно, якщо дані навички не сформовані, то відбувається зворотній процес – соціальна дезадаптація.

Сам процес соціальної дезадаптації ми можемо прослідкувати в проблемних життєвих ситуаціях дітей, які виходять з-під опіки, до самостійного життя: *пошук житла; продовження освіти; працевлаштування; юридичні проблеми; проблеми міжособистісних відносин; несформованість побутових навичок; психологічні проблеми; проблеми в створенні власної сім'ї.*

Далі ми розглянемо більш детально кожен з них.

• *пошук житла.* Відсутність власного житла, переважно, спричиняє ряд інших проблем, пов'язаних із адаптацією до навколишнього соціуму, хоча Конституція України зазначає ґрунтовні положення щодо права дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування та захищає їхні житлові права державою [9]. Однак, на жаль, це не свідчить про те, що у цієї категорії дітей відсутні проблеми у сфері захисту охорони прав на житло, зокрема, це стосується передачі дитячого житла в оренду з боку правочинників та забезпечення дітей соціальними гуртожитками.

Ми вважаємо за доцільне відзначити, що дуже частими є випадки, коли батьки, позбавлені батьківського піклування, продають квартиру без відома дітей. І, відповідно до цього, соціальні сироти мають дуже ранній досвід боротьби за житло та прописку. Також маємо зазначити, що дискусивним та нерегульованим залишається питання щодо утримання житла, право на яке набули діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, та особи з їх числа, до моменту їх повноліття, а також щодо погашення заборгованості за квартирну плату та комунальні послуги, що існувала на момент переходу такого житла у власність дитини.

Отже, початок самостійного життя стає випробуванням для кожного випускника інтернату. Адже, більшість із них не мають куди подітись. Для таких молодих людей єдиним варіантом не залишитися на вулиці є перспектива вступити до навчального закладу та влаштуватись в гуртожиток або піти на роботу.

• *продовження освіти.* Освітня дезадаптація обумовлюється тим, що життя без сім'ї в умовах тривалої соціальної ізоляції, в обмеженому замкнутому колективі поступово звужує можливості формування особистості, сприяє згасанню мотивації до інтелектуального вдосконалення.

Відповідно, значна кількість вихованців інтернатних закладів змушені здобувати професії, які їм не подобаються через складність вступу та неможливість отримати бажаний фах у престижних навчальних закладах; перспективу безкоштовного проживання у гуртожитку; не завершення з різних причин навчання у закладі, де здобуває освіту після інтернату.

Одним з важливих аспектів вихованців старшого віку інтернатних закладів є те, що вони не бачать необхідності продовження освіти, посилаючись на відсутність серйозної матеріальної підтримки для подальшого навчання та перспектив отримання житла [7, с. 63–66]. За таких умов діти орієнтуються на середньо-спеціальні робочі професії, які не конкурентоспроможні на ринку праці, а це, в свою чергу, прямий шлях до безробіття.

- *працевлаштування*. Випускникам інтернатних закладів складно влаштуватись на роботу.

До вирішення даної проблеми залучаються соціальні інституції, які сприяють працевлаштуванню випускників інтернатних закладів, наприклад: «Молодіжна біржа праці»; Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі ЦСССДМ); Центри зайнятості та ін.

На основі аналізу наукових досліджень з даної проблеми [8; 10] ми вважаємо за доцільне представити найбільш типові форми роботи, які використовують спеціалісти соціальної сфери, а зокрема, ЦСССДМ та показати їх ефективність. Дослідники В. Лазаренко та К. Луб'яна [8] запевняють, що фахівці використовують традиційні форми роботи та майже не впроваджують спеціальні послуги для даної цільової аудиторії. Вони вважають, що до таких форм відносяться: індивідуальні консультації; консультації спільно з іншими спеціалістами; індивідуальні бесіди; групові тренінги. Переважними формами надання послуг є: співпраця з навчальними закладами; інформаційні послуги; співпраця з іншими службами (центр зайнятості); профорієнтаційна робота; безпосереднє працевлаштування; психологічне консультування; влаштування в навчальні заклади.

Маємо зауважити, що самі діти оцінюють таку допомогу як малокорисну, оскільки вони носять загальний характер та не стосуються вирішення особистих проблем і не задовольняють індивідуальних потреб кожної дитини [8].

- *юридичні проблеми*. Вони зумовлюються перш за все: низькою поінформованістю про те, як вирішувати житлові та майнові проблеми; судові процеси з питань житла та спадщини призводять до того, що молода людина не може захистити свої права; нездатністю отримати соціальні грошові виплати через відсутність прописки. Також виникають проблемами з оформленням документів щодо повернення батьківських прав та оформлення прав дитини-сироти. Молоді люди в більшості не знають, куди необхідно звернутися у випадку отримання пенсії у разі

втрати годувальника; чи до вирішення проблем з розшуку родичів [5, с. 178].

- *психологічні проблеми.* Проблеми, в основному, проявляються в дезадаптованості до життя за межами інтернату у «вільному» суспільстві. Адже, у інтернатних закладах, як правило, діє «госпітальний» принцип організації життєвого простору, що не сприяє успішній соціалізації особистості. Вона характеризується страхом перед можливими перешкодами влаштування у житті внаслідок штампу «випускник інтернату» та стереотипного сприйняття інтернатних дітей як злодіїв та правопорушників; відсутності рідних, які могли б надати підтримку та впевненість у завтрашньому дні. До психологічних проблем також, можемо віднести проблеми у пошуці супутника життя; небажанням та невмінням дотримуватись норм спільного проживання. У випускників інтернатних закладів спостерігається страх перед самим самостійним життям [2, с. 108].

Ми погоджуємось з думкою О. Клименко, який до психологічних проблем включає рольову дезадаптацію [7, с. 65]. Науковець зазначає, що у дітей, які перебували на вихованні в державних установах, виникають проблеми при засвоєнні рольових стереотипів поведінки: дівчата не відрізняються від хлопці ні поведінкою, ні манерою спілкування, у порівнянні з їх однолітками вони рішучіші й агресивніші. З іншого боку, випускники інтернатних закладів характеризуються підвищеною тривожністю, а часто і не впевненістю в собі. Автор вважає, що до суттєвих проблем можна віднести невміння спілкуватися та встановлювати взаємостосунки; відсутність навичок швидкої адаптації до самостійного прийняття рішень; подолання життєвих труднощів і проблем.

- *матеріально-економічні проблеми.* Система підготовки до дорослого життя дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування досить проста. Перед тим, як стати на самостійний шлях, випускник інтернату отримує комплект нового одягу та взуття, одноразову грошову допомогу в розмірі двох прожиткових мінімумів, документи про навчання, різні довідки. Після цього молода людина на умовах квоти, на основі вступних іспитів, базової загальної середньої освіти та повної загальної середньої освіти може вступати до професійно-технічного навчального закладу чи до вищого навчального закладу [3], що трапляється вкрай рідко, отримує місце в гуртожитку на повне державне забезпечення. Сюди входить безплатне проживання, харчування, підвищена на 50% стипендія, а також виплачується 100% заробітної плати, яка нарахована в період виробничого навчання та виробничої практики, матеріальна допомога, безоплатне оздоровлення. Ми маємо зазначити, що більшість пільг та видів соціальної підтримки, зазначена категорія дітей може отримувати за умови, якщо вони продовжують навчатись після випуску з інтернатних закладів, але, наразі, у дітей спостерігається досить низька мотивація до цього.

Як показують дослідження (О. Балакіревої, О. Яременко та Н. Дудар) було з'ясовано, що «вихідної» допомоги вистачає лише на 1-2 тижні, після виходу з інтернату, потім не вистачає грошей на харчування; на ліки та лікування [2, с. 110].

- *несформованість побутових навичок.* Перш за все ця тенденція спостерігається у відсутності навичок самостійності в різних сферах життя. У випускників інтернатних закладів виникають проблеми у плануванні та організації свого часу.

Значна кількість випускників, по закінченні інтернатного закладу, не отримують навіть елементарних знань про особисту гігієну; профілактику розповсюдження захворювань та санітарні норми [2, с. 912]. Маємо зауважити, що характерним для дітей являється відсутність позитивного досвіду ставлення до здоров'я та несформованість уявлення про способи його збереження.

Для молодих людей властиві відсутність життєво-побутових навичок: приготування їжі, прання, прибирання та користування побутовими приладами, що у родині, зазвичай, робиться природним шляхом – в процесі виховання та накопичення інформації.

Також спостерігаються проблеми в організації спільної діяльності з іншими людьми, що проявляється у неузгодженості власних та спільних інтересів, у неготовності до пошуку шляхів взаєморозуміння, взаємодопомоги та співробітництва, а також у відсутності до проблем і потреб близьких людей. На нашу думку, це може впливати на проблеми у створенні власної сім'ї.

- *проблема міжособистісних відносин.* У вихованців шкіл-інтернатів, наявна проблема спілкування як з однолітками, так із дорослими. Багато хто з молодих людей не знають як звернутись до чужої людини та висловити їй власну думку або бажання [2, с. 89–90].

Американські вчені І. Джоунс та Г. Вудлі, які є розробниками соціальних реабілітаційних програм для дітей-сиріт, наголошують на тому, що дана категорія набагато гірше вміє опановувати себе, концентруватися, а тим більше – планувати та передбачати результати своїх вчинків. Вони не готові сприймати себе, самостійно працювати та отримувати задоволення від своїх здобутків. Внаслідок інституалізації найбільше страждають вміння будувати міжособистісні стосунки: з одного боку дітям бракує довіри до людей, з іншого – вони легко піддаються впливу; вимагають підвищеної уваги, проте самі залишаються емоційно «глухими» до почуттів інших людей; рідко знаходять собі пару [6, с. 5].

Як правило, у цієї категорії молодих людей більшість означених проблем поєднані в комплексі, що вкрай загострює ситуацію. На нашу думку, вони не спроможні їх вирішити власними силами.

- *проблема в створенні власної сім'ї, тобто сімейна дезадаптація.* Однією з успішних умов соціальної адаптації дітей з інтернатних закладів є їх підготовленість до сімейного життя. Часто

зустрічається така проблема, як відмова жінки, яка виховувалась у інтернатному закладі, від своєї дитини. Основними причинами, на їх думку, є відсутність упорядкованого житла, матеріальної підтримки та стереотипу материнської поведінки. Проте, через відсутність прикладу гармонійного співіснування чоловіка та жінки в родині, випускниці інтернатних закладів не можуть вжитися з представниками протилежної статі, тому найпростішим виходом із самотності вбачають народження власної дитини [7, с. 63–66].

Отже, ми може засвідчити, що це найвагоміші проблеми, які стають на перешкоді до входження в повноцінне самостійне життя випускників інтернатних закладів.

Маємо зазначити, що на практиці ці проблеми вирішуються як державними так і громадськими організаціями. Значні зрушення в даній сфері дали запровадження Закону щодо наставництва, яке діє на благодійній основі. Але, на жаль, дане питання залишається ще на досить проблемному рівні. Тому, наразі держава шукає альтернативу інтернатним установам, де діти зможуть повноцінно розвиватися і мінімізувати проблеми, які стають на шляху до соціальної інтеграції.

Перспективами подальшого дослідження є розробка комплексної програми підготовки дітей, які виходять з-під опіки до самостійного життя.

Список використаної літератури

- 1. Артюх О. Р.** Підготовка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування до самостійного життя : метод. рекомен. / О. Р. Артюх, О. В. Вакуленко, Н. М. Комарова та ін. – К. : СОС Дитячі Містечка, 2016. – 140 с.
- 2. Балакірева О. М.** Вихованці інтернатів про себе і своє життя / [Балакірева О. М., Яременко О. О., Дудар Н. П. та ін.]. – К. : Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 134 с.
- 3. Вступ за квотами в 2016 році – механізм для пільгових категорій** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pedpresa.ua>.
- 4. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» № 2342-IV від 13.01.2005.** [Електронний курс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
- 5. Капська А. Й.** Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : [навч. посіб.] / А. Й. Капська, І. В. Пеша. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 232 с.
- 6. Княниця З.** 3 речами на вихід... / З. Княниця, О. Швед // «Права дітей». – 2010. – № 2 (10) – С. 4–7.
- 7. Клименко О. Ю.** Проблеми соціальної адаптації випускників інтернатних закладів / О. Ю. Клименко // Соціологічні дослідження проблем сучасного суспільства. – 2010. – № 16. – С. 61–68.
- 8. Лазаренко В.** Потреби дітей-сиріт в сфері соціальної інтеграції та працевлаштування / В. Лазаренко, К. Луб'яна // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. : зб. наук. пр. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2014. – С. 43–46.
- 9. Ослон В. М.** Особенности

решения задач ранней зрелости выпускниками различных форм альтернативной заботе / В. М. Ослон // Психология и социология. – 2010. – Режим доступа : <http://www.rusnauka.com>. 10. Соціальна інтеграція випускників інтернатних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.

Зубченко С. В., Тимошенко Н. Є. Проблеми дітей які виходять з-під опіки до самостійного життя

У статті, на основі аналізу наукових джерел та контент-аналізу нормативних документів, визначено проблеми дітей, які виходять з-під опіки до самостійного життя: пошук житла; продовження освіти; працевлаштування; юридичні проблеми; психологічні проблеми; несформованість побутових навичок; проблеми міжособистісних відносин; проблеми в створенні власної сім'ї. Дані проблеми детально обгрунтовано та з'ясовано їхній вплив на інтеграцію, а також соціальну адаптацію зазначеної категорії. Наведено приклад вирішення проблем дітей, в державній організації: Центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Розглянуто найбільш типові форми роботи, які використовують спеціалісти соціальної сфери та визначено їх ефективність. З'ясовано зрушення, які відбулись в даному напрямку: запровадження Закону щодо наставництва, яке діє на благодійній основі.

Ключові слова: діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування, діти, які виходять з-під опіки, життєві проблеми.

Зубченко С. В., Тимошенко Н. Е. Проблемы детей, которые выходят из-под опеки к самостоятельной жизни

В статье, на основе анализа научных источников и контент-анализа нормативных документов, определены проблемы детей, которые выходят из-под опеки к самостоятельной жизни: поиск жилья; продолжения образования; трудоустройство; юридические проблемы; психологические проблемы; несформированность бытовых навыков; проблемы межличностных отношений; проблемы в создании собственной семьи. Данные проблемы подробно обосновано и выяснено их влияние на интеграцию, а также социальную адаптацию указанной категории. Принимая во внимание научные исследования, по данному вопросу, приведен пример решения жизненных проблем детей в государственной организации: Центре социальных служб для семьи, детей и молодежи. Рассмотрены наиболее типичные формы работы, которые используют специалисты социальной сферы и определена их эффективность. Выяснено изменения, которые возникают при решении данных проблем: введение Закона о наставничестве, которое действует на благотворительном основании.

Ключевые слова: дети-сироты, дети, лишённые родительской опеки, дети, которые выходят из-под опеки, жизненные проблемы.

Zubchenko S., Tymoshenko N. The Problems of Children who Care Leavers for Independent Life

In article on the basis of analysis of scientific sources and content-analysis of normative documents the problems of children who leave care for independent living: housing search; continuing education; employment; legal issues; psychological problems; aborted domestic skills; interpersonal problems; problems in the creation of their own family. These problems details are substantiated and elucidated their influence on integration and social adaptation of this category. Focuses on the influence of subjective (lack of skills, lack of understanding yourself, personal desires, aptitudes and interests, limited social support networks) and objective (non-compliance with certain legal guarantees for the real support of the society institutional stigma "pupil in a boarding school", " child-orphan") factors in the emergence and aggravation of problems in the audience. Whereas scientific studies on this issue, an example of solutions to the problems of children in the state of the organization: Center of social services for family, children and youth. The most typical forms of work used by the experts of the social sphere and defined their effectiveness. Clarified the developments that have taken place in this direction: the introduction of the Law in respect of mentoring which operates on a charitable basis.

Key words: child-orphan, children deprived of parental care, children who care leavers, life's problems.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Безпалько О. В.

УДК 37.013.44:37.018.36

Н. А. Коношенко, Н. О. Дудкіна

**СПЕЦИФІКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ,
ЯКІ ВИХОВУЮТЬСЯ В ЗАКЛАДАХ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ**

Зміна парадигми освіти в українському суспільстві визначає новий характер функціонування та розвитку вітчизняної системи освіти. В процесі реорганізації системи освіти особливо актуальними стають питання соціалізації дітей взагалі і дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, зокрема.

Вивченню передумов виникнення біологічного та соціального сирітства, пошукам засобів його подолання і забезпечення соціальної адаптації знедолених дітей присвятили свої дослідження Л. Артюшкіна, В. Виноградова-Бондаренко, Л. Канішевська, В. Оржеховська, І. Пеша, Н. Побірченко, Н. Сейко, С. Харченко, В. Яковлева, І. Янченко й ін.